

KERTINĖ
PARAŠTĖ

Kvieslys į „vasarą linksmą“

*Sveiks, svieteli margs! šventės pavasario šventės;
„Sveiks ir tu, žmogau! sulaukęs vasarą miela.
Sveiks kvietkelėms pasidžiaugęs, sveiks prisiuostęs;
Sveiks, Dieve, duok! sulauk dar daug pavasario švenčių
Irgi, sulaukęs jas, vis sveiks ir drūts pasilinksmink.
Taip, Dieve, duok kožnam, kurs mūsų Lietuvą garbin
Ir, lietuviškai kalbėdams, baudžiavą seka,
Tam, Dieve, duok sulaukt kasmet pavasari sveika,
Ogi pabaigus tą, po tam ir vasarą linksmą“.*

Taip Kristijono Donelaičio „Metų“ Prickus sveikino savo likimo bendrus — būrus, kviesdamas juos į vasaros darbus (kas tuo metu reiškė baudžiavą) ir „kas reik atlikt, pamokindams“. Po daugiau negu dviejų šimtų metų ir mums vasaromis yra, „kas reik atlikt“. Nelyginsime mus laukiančių uždavinių ir progų su tomis, kuriomis Donelaičio būrai turėjo ryžtis, visas kūno jėgas ir sveikatą išsėmiančias, tačiau tam tikrą analogiją galima matyti. „Rods, sveiks kūns, kurs vis šokinėdams nutveria vasaros laiką — tai buvo dėl jų pačių išlikimo, dėl jų gero, ir pagaliau — laimės, kiek jie jos šioje žemėje galėjo tikėtis — kiek mes mums duotu laiku jos galime tikėtis.

Penkiasdešimt metų nuo tada, kai palikome tėvynę, mes irgi vasaromis (dėl to, kad jos duodavo atokvėpį nuo kasdieninio juodo darbo fabrikuose, įstaigose — užtarnautas atostogas) norėjome tas trupas, guodžiančias, svaginčiančias vasaros dienas ir naktis išnaudoti, gaudydami, vaikydami, siekdami to, kas mums buvo svarbiausia. Savęs, kaip lietuvių, savivokos, savo tautiečių (tegu pasiskirstiusių į siauriau apibrėžtus ideologinius pagrindais ratelius) artumo. Norėjome dalytis su jais bendru rūpesčiu, bendru skausmu dėl mūsų tautos ir bendra jai meile.

Dėl to turbūt išeivijoje, o ypač Amerikoje, taip giliai įsišakniję vasaros susibūrimų institucija — skautų, ateitininkų, santaričių, Lietuvos vyčių, lietuvių fronto bičiulių, etc. stovyklos, studijų dienos, suvažiavimai. Gal to nenumatėme, bet iš 30-40 metų perspektyvos žvelgiant, jų prasmė didelė. Jose daugelis iš mūsų susitikome ir susiradome savo būsimus vyrus ir žmonas. Po to į jas atsiveždavome savo mažylis, kurie, staiga patekę į šitą jų neregėtą gamtą ir malonią žmonių bendruomenę, apstulbę, akis trindami, klausinėdavo: ar tai čia ta Lietuva? (savo kūdiškiu protu žaibiškai ir neklystamai prasiskverbę į jų pačių tautos esmę). Jose kasmet sutvir-

tindavome savo ryšį su jaunystėje įsigytais draugais, drauge vėl pasiryždavome darbui, įprasmėdėm mūsų bendrą gyvenimą. Vasaros mus brandino ir stiprino mūsų lietuviškąją gyvastį, kuria galėtų toliau misti mūsų bendruomenė — taip, kaip vasaros augino rugius, kad būtų duonos, želdė miškus — kad iš medžių būtų renkami nauji namai, ir visada, kaip žaltvykslė galbūt, siūlydavo viltį: dirbkime ir ištvėrime, o ištvėrė — gal net kada nors būsim laimingi. Ar ne tokioji šiandieninė, bet, jeigu klausysimės Donelaičio, amžinoje žmogiškoje-lietuviškoje būklėje esame ir dabar? Nors tai 1995 metų vasara. Rūpinkimės, ryžkimės, raskime būdus dirbti savo pačių labui.

Kaip ir kiekvienais metais, prieš prasidedant *Draugo* kultūrinio priedo vasaros pertraukai, norime skaitytojams pateikti vieną vietą jiems naudingas informacijas, kur, kada ir kokios studijų dienos šią vasarą vyks. (Gaila, kad kai kurias iš jų jau yra per vėlu paminėti: Europos lietuviškųjų studijų savaitę, Mokytojų studijų dienas „Dainavoje“). Tačiau apie tris iš pagrindinių vasaros studijų dienų Amerikoje čia painformuosime. Kviečiame, kas gali, jomis pasinaudoti. Prižadame, kad jie apturs „vasarą linksmą“. Ir užsipelnys Pričkaus pagyrimą — o tai ne menkas dalykas. Nes Pričkaus kalba ne tik savo, bet ir Dievo vardu. Dievo — kuris šiais laikais daugeliui iš mūsų beveik nieko nereiškia, o tačiau Jo ilgimės ir šaukiamės šiom karštom vasaros naktim (bent Čikagoje). Pro visą šitą karštį, pažvelkime į mūsų gyvybę palaikančius dalykus — ir jais pasinaudokime.

LFB studijų savaitė

Šios vasaros lietuviškųjų studijų savaitė Dainavoje įvyks rugpjūčio 20-27 dienomis. Tai bus jau 39-toji tokia studijų savaitė, ruošiamą JAV ir Kanados lietuvių fronto bičiulių. Bendroji šių metų savaitės tema — „Lietuva: jos ateities vizija“.

Iš studijų savaitės iš Lietuvos su pranešimais atvyksta Lietuvos ateitininkų federacijos pirmininkas Vytautas Abraitis ir patarėjas prie Lietuvos vyriausybės religiniams reikalams Petras Plumpa. Vytautas Abraitis kalbės apie Lietuvos jaunimo idealizmą ir dabarties gyvenimo realybę. Petras Plumpa palies

Apie laiko raukšles ir visatos sėklas

NIJOLĖ JANKUTĖ

Tokia jau žmogaus prigimtis, kad norisi pasidalinti su kitais įvairiomis žiniomis, ypač tomis, kurios ypatingos, sensacingos, paslaptingos... Taigi neiškenčiu nepasidalinusi su *Draugo* skaitytojais kosmologo-astrofiziko George Smoot nepaprasto įdomumo knyga — *Wrinkles in Time*.

Populiariai parašytų knygų kosmologijos temomis negausu, todėl verta susipažinti su *Wrinkles in Time* apie visatos pradžių pradžią — Didįjį sproginimą — Big Bang.

Didžiojo sproginimo teorija nėra nauja, nors ne mokslo pasaulyje ji išpopuliarėjo tik, maždaug, nuo 50-ojo dešimtmečio. *Wrinkles in Time* kaip tik ir yra knyga apie tai, kaip po ilgų dešimtmečių spėjimų, ginčų, ieškojimų ir intensyvių tyrinėjimų, Didžiojo sproginimo teorija buvo naujais atradimais patvirtinta 1992 metais.

Kosmologas George Smoot, pasitelkęs Keay Davidson, rašytoją mokslinėmis temomis, išleidė šį, populiariai kalba parašytą ir suprantamais aiškinimais gausų, veikalą. Tai „summa summarum“ įtemptų tyrinėjimų darbo, ieškant, anot jo, kosmoso Šventojo Gralio — visatos sėklų, iš kurių išaugo galaktinės sistemos ir viskas, kas sudaro kosmosą.

Pirmasis mokslininkas, paskleidęs visatos atsiradimo teoriją, kuri vėliau gavo Didžiojo sproginimo — Big Bang vardą, buvo belgų astronomas kun. Georges Henri Lemaitre, gimęs 1894 metais. Jo amžininkai — astronomijos, kosmologijos, fizikos garbės daktarai — Einstein, Slipher ir Hubble — kosmoso atsiradimo teorijų dirvą jau buvo gerokai išpurę. Einstein svyravo tarp statinės ir besiplečiančios visatos teorijų, Slipher rinko stebėtinas duomenis apie tolimųjų dangaus kūnų spektrus, Hubble — apie galaktinių sistemų tolėjimą.

Apie 1930 metus kun. Lemaitre paskelbė savo hipotezę apie pirminį atomą, kuriame buvo sukaupta visatos energija. Įvykus to protoatomos sproginimui, toji energija milžinišku greičiu plė-

pilietines ir moralines problemas Lietuvoje.

Su paskaitomis ar pranešimais dalyvauti kviešti: Juozas Polikaitis, Vytautas Narutis, Algis Norvilas, Povilas Vaitėkauskas, Petras V. Kisieličius, Audrius Polikaitis, Ramūnė Kubiliūtė, Kęstutis Keblys, Povilas Žumbakis, Vytautas Volertas, Algirdas Stepatis, Viktoras Nau-dzius ir kt.

Be paskaitų, simpoziumų ir įvairių diskusijų viena diena numatyta pasinformavimui bei pastaboms išsivijus lietuvių organizacijų, fondų, spaudos ir apskritai lietuviškos veiklos klausimais. Bus taip pat laiko apžvelgti šios vasaros studijų dienas Lietuvoje ir Vokietijoje, pasvarstyti ir padiskutuoti LFB konferencijos, įvykusios gegužės mėnesį, nutarimus bei jų vykdymą. Viena popietė bus skirta lietuviškajai rezistencijai. Vakariais numatyti jaukūs pabendra-vimai, video filmų peržiūros, dai-

(Nukelta į 4 psl.)

tėsi, sudarydama erdvę-laiką. Tai buvo nepatogi naujiena ankstyvesnei kosmologijai, kuri aiškino, jog galaktinės sistemos tolsta viena nuo kitos jau esamoje erdvėje.

Su Lemaitre hipoteze prasidėjo astronomų, kosmologų „karas“. Žymiausias jų atstovas Einstein jos nepripažino, stengdamasis savo apskaičiavimus pritaikyti „steady state“ teorijai. Tačiau gana greitai Lemaitre „Big Bang“ įsitvirtino kosmologijos moksle. Ši teorija buvo patraukli, nes galėjo duoti atsakymą į svarbų klausimą — kaip susidarė elementai. Tačiau kaip visa tai įrodyti ir patikrinti?

Čia ir prasideda įdomioji *Wrinkles in Time* dalis — autoriaus pasakojimas, kaip buvo vykdomi, ilgus metus užtrukę, moksliniai tyrinėjimai, ieškant tų „laiko raukšlių“, patvirtinančių ir įrodančių Big Bang.

1959 metais, kai JAV-bės išklė i erdvę komunikacijos satelitą Echo, šios knygos autorius buvo tik 14 metų, bet jau labai susidomėjęs astronomija ir fizika. Vakaraais, akimis sekdamas padangėj blizgantį Echo balioną, tartum dirbtinę žvaigždę, ne-nujautė, kad jo mokslinė karjera bus artimai susijusi su balionais.

1966 m. George Smoot baigė atomo dalelių (particle) fiziką Massachusetts Institute of Technology (MIT). Šis mokslas buvo žingsnis į kosmologiją, nes, anot jo, „mane labiausiai domino visatos kilmė — visos gamtos pagrindai“.

Persikėlęs į University of California at Berkeley, susipažino su garsiais JAV fizikais, kuriuos jis labai šiltai ir įdomiai aprašo. Ypač susidraugavo su dr. W. Alvarez (Luie), 1968 metų Nobelio laureatu fizikoje. Tai buvo genialus mokslininkas, talentingas įvairiose srityse, nuo medicinos žurnalizmo iki paleontologijos (jo dinosauro išnykimo teorija).

Dirbt mokslinį darbą tokio asmens draugystėje jaunam George Smoot buvo tikra palaima. Dr. Alvarez įjungė jį į grupę mokslininkų, ieškančių įrodymo, kad visata prasidėjo su Didžiojo sproginimu. Visatos plėtimasis, kosminė radiacija, vandenilio ir helio gausa — faktai, tvirtinantys Big Bang būtinybę. Tačiau reikėjo atrasti tas kosmines „sėklas“, tas „laiko raukšles“, kurios įgalino pirmine medžiaga po Sprogimo kondensuotis ir, traukos jėgai veikiant, sudaryti galaktines struktūras.

Iš kosminio Gralio ieškojimą su dideliu entuziazmu metėsi George Smoot ir visos būrys draugų astrofizikų-kosmologų. Juos rišo ne tik bendradarbiavimas, bet ir gilus įsitikinimas, kad visata gimė absoliučios jėgos prasiveržimo momentu. Tas darbas iš šios mokslininkų grupės pareikalavo žymiai daugiau, negu komplikuočių formuliu sprendimas lentoje. Reikėjo sugalvoti ne tik laiko raukšlių ieškojimo būdus, bet ir priemones; reikėjo išrasti ir padaryti specialius aparatus; reikėjo juos išbandyti; reikėjo juos iškelti į stratosferą, kad niekas netrukdytų jautrių matavimų. Ir viskam reikėjo didelių lėšų — sunkiai „iškaulijamų“ valdžios „grants“.

M. K. Čiurlionis

Pasaulio sutvėrimas, IV
1905-1906

Autorius plačiai ir spalvingai pasakoja, kaip jautrieji mikrobangų radiacijos matavimo instrumentai (DMR) buvo skraidinami į erdves šnipinėjimo lėktuvuose U-2, keliai į padangės balionais. Balionai tačiau atnešdavo jiems daug nusi-vylimo, nes nukrisdavo, kur nereikia, ir nukrisdavo, kur nepasiekia. Skaudžius brangių instrumentų praradimus ir bevaives pastangas autorius aprašo su humoru ir stiška kantrybe.

Ypač įdomus epizodas apie balioną, dingusį Brazilijos džiunglėse. Po metų, kai jau visos viltys jį surasti buvo žuvę, atėjo žinia, kad balioną rado brakonierius, il-gai tylėjęs, kad nebūtų baudžiamas už nelegalų medžiojimą draustiniuose. Balioną „išsidalino“ džiunglių kaimelis, tačiau už gondolą su instrumentais brakonierius pareikalavo 3,000 dolerių radybų! Po ilgų derybų gražioju ir piktuoju, brakonierius instrumentus grąžino už 100 dolerių ir visos istorijos aprašymą UC Berkeley laikraštyje (kas buvo padaryta). Laimingu būdu, kasėtė su svarbiais duomenimis nebuvo sugadinta!

COBE

Cosmic background explorer

1974 metais George Smoot, nusivylęs balionais ir U-2 lėktuvais, su kolegu talka ėmė planuoti kosminį eksperimentą, kurį būtų galima atlikt, iškeldami instrumentus į erdves raketomis. Taip gimė mažas satelitas COBE (kosminio fono tyrinėtojas).

Tai buvo keleto instrumentų

junginys su mikrobangų radio-metru bei infraraudonojo spektro fotometrais. Tie instrumentai, tartum kokie kartograifai, turėjo „nubraižyti“ erdves „žemėlapi“ — kaip atrodė visata 300,000 metų po Didžiojo sproginimo.

Pagaliam 1989 metų lapkričio mėnesį raketa Delta išklė COBE į erdves. Prie šio instrumento išradimo, pagaminimo, tobulinimo, bandymo darbavosi daugiau negu 1,000 žmonių — kosmologų, fizikų, inžinierių. Darbas užtruko 15 metų, pareikalavo daug pastangų, pasišventimo ir kainavo 160 milijonų dolerių!

Kas iš tikrųjų turėjo būt suras-ta, kad pasitvirtintų Big Bang teorija?

Jei visata prasidėjo gigantišku sproginimu, tad su tuo neįsivaiz-duojamai trumpu ir karštu (100 milijonų trilijonų laipsnių) momentu, prasidėjo ir laikas, ir erdvė, ir visos gamtos jėgos (stip-rioji — surišanti atomo branduolį, silpnoji — išskaidanti radioakty-vaus atomo branduolį, ir elektro-magnetinė). Medžiaga ir energija buvo viena. Nuo tada jau 15 bilijonų metų visata plečiasi, ir jos tūris kas sekundė didėja ga-laktiniais matais. Viso to išda-va, kad mus supa kosminis spin-duliavimas, tartum Didžiojo spro-gimo aidas. Astrofizikai jau keliasdešimt metų spėjo apie to spinduliavimo, kosminės radia-cijos, buvimą, kuris tik 1964 metais, išstobulėjus instrumen-tams ir tyrinėjimo metodams, buvo patvirtintas kaip faktas.

Kadangi mūsų planeta, kaip ir visi dangaus kūnai, juda, erdvėje susidaro mažutėlis temperatūros svyravimas. Ta kryptimi, kuria žemė keliauja, kosminis fonas šiltesnis. COBE satelitas turėjo surast ir išmatuoti tuos fantas-tiška mažus temperatūros svyra-vimus.

Nuostabieji COBE instrumen-tai neapvydė. Jie surado ilgus metus astrofizikų ir kosmologų ieškotą kosminį Gralį — „laiko raukšles“, dangaus kūnų „sėk-las“. Ne tik surado, bet kompiu-teriu pagalba nubraižė „dangis-ką žemėlapi“, net vaizdu paro-dydami laiko ir temperatūros nelygumus, kurie davė pradžią galaktinėms visatos sistemoms.

Nors pats George Smoot ir visi šio projekto talkininkai tvirtai tikięsi Big Bang įvykiu ir COBE instrumentų precizija, tačiau, kaip rimtiems mokslininkams dera, kiekvieną naują duomenį, kiekvieną patvirtintą faktą sku-rpulingai tikrina, pertikrina ir vėl iš pradžių...

Paskutinis lemiamas COBE siunčiamų duomenų patikri-nimas buvo atliktas Pietų asi-galyje. „Baisi vieta mokslininkams tyrimams“, sako autorius, vaiz-dingai aprašydamas keleto mėne-sių gyvenimą ir darbą Antark-tikoje.

Galų gale kruopštūs tikrinimai, pertikrinimai, klaidų bei galimybių klaidoms pašalinimai buvo baigti, ir visi duomenys, įskaitant surastas „laiko raukšles“, rodė, kad visata prasidėjo Didžiojo sproginimu. George Smoot su savo

(Nukelta į 3 psl.)

Visas Kezys KEZYJE

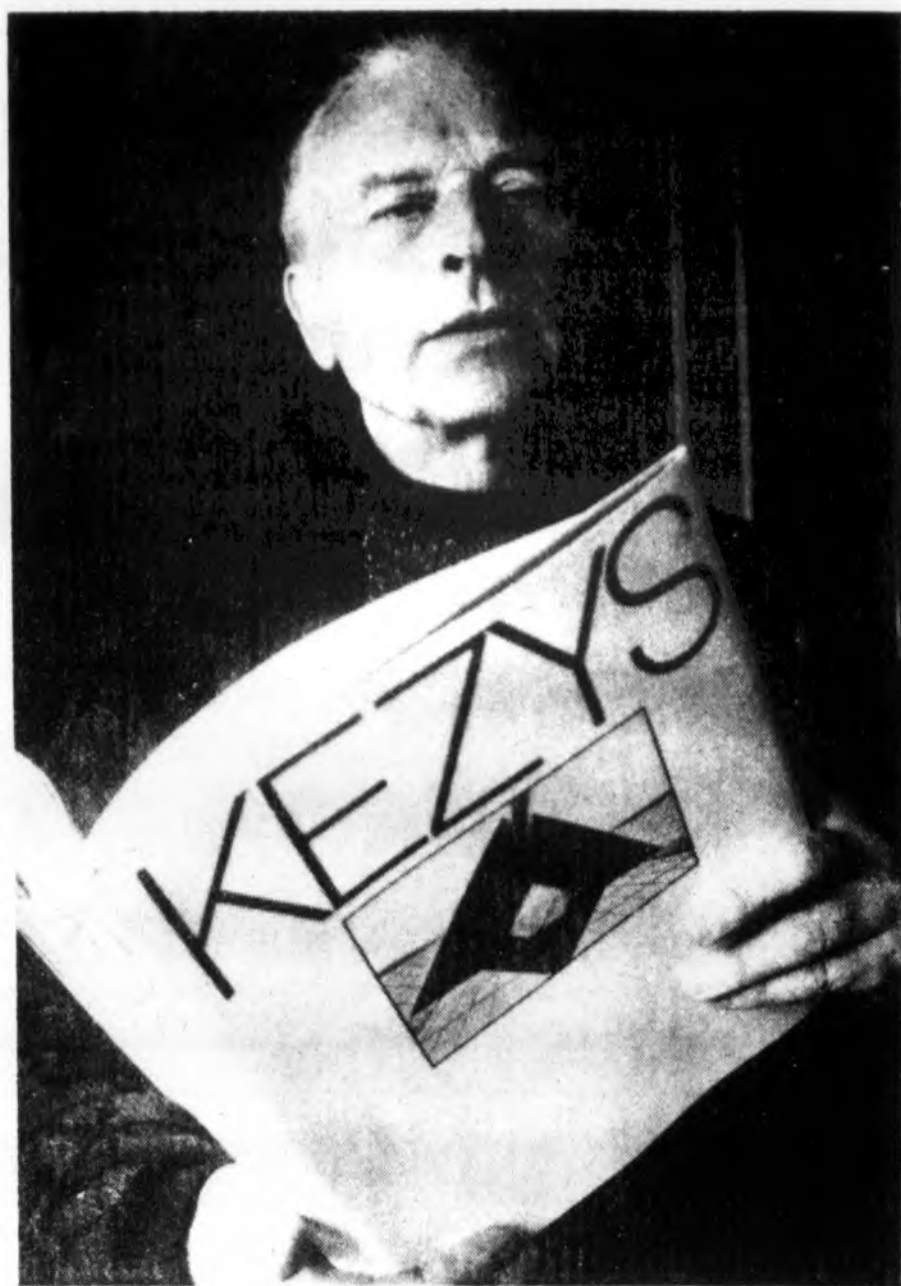
DANAS LAPKUS

Atvyko KEZYS, glotnus, baltas, sveria net keturis svarus, labai didelis ir gražus. Ne, ne Čikagos meno aktyvistas, bet knyga tuo pačiu vardu ir turiniu („Atrasti savąjį kelią fotografijos mene, reiškia — atrasti save“, rašo gyvasis Kezys šioje knygoje).

Pirmas didelis KEZIO kelias — dailininko Alberto Brogos sukomponuotas viršelis: naujo Londono tilto nuotrauka priekyje, lietuviško klijavimo — užpakalyje, ir abu šie objektai pagauti jau pagarsėjusia Kezio klišė, tiek stiklo konstrukcija, tiek šiaudus verčiančia abstrakcinėmis formomis ir faktūromis. KEZYS Retrospektiva atvyko iš ten pat, iš kur ir joje pristatomas Kezys. Lietuvos Respublika. Ir jei ne tas įrašas, viskas būtų ramiau. Dabar gi, kiek jaudindamasis plėšiu plastikinį sandarą apvalkalą ir nenorom įtariau, kad bent poros sukibusių lapų tarp 5-o ir 6-o puslapio — toks storas ir brangus popierius.

Taip, poligrafijos kokybė — antras didelis įspūdis. Tokio solidumo tonai pasaulyje leidžiami tik apie vienetus ir tai po ju mirties. Reprodukcijos pasižymi turtinga juodų-baltų tonų skale ir gerai išryškina Algimanto Kezio — šešelių ir kontrastų specialisto — meistriskumą. Gaila, kad kai kurios reprodukcijos, daugiausia mažosios skyrių pradžioje, sumenkina kita ypač būdinga fotografo stiprybė — skambancias, braižybiškas silueta briaunas. Spaustuvių jas grubokai „išmulino“ lietuvių „scaneriai“.

Knyga sudaro 25 skyriai, chronologiškai atspindintys autoriaus kūrybą fotografijų reprodukcijomis ir to laiko kritikų vertinimais (Paul Moses, Hugh Edwards, Kazys Priešpilis, Leonas Urbanas, Alfonsas Nakas, Thomas Lorus, Bruno Markaitis, Šarūnas Valiukėnas, Algirdas Kurauskas, Donatas Bielskus, Donald J. Anderson, John Alderson, Silvia Kučėnas-Foti, Brian Byrn, Adolfas Markelis, Skirmantas Valiulis — straipsnių au-

Algimantas Kezys su savo nauja, Lietuvoje išleista, fotografijų knyga „KEZYS Retrospektiva“.

toriai), o taip pat Kezio įžanginis žodis, epilogas bei Viktorijos Matranga straipsnis, giliau nagrinėjantis menininko fotografijas. Visi tekstai pateikiami angliškai ir lietuviškai lygiagrečiuose stulpeliuose.

Knygoje rasime visas geriausias iki šiol padarytas Kezio nuotraukas, pradedant nuotaikingais gamtos etiudais, pasaulinių mugių vaizdais, skaudžiomis Lietuvos kompozicijomis, ir baigiant dangoraižių perspektyvomis.

„Pamatymas yra man ta ekstatiška akimirka, kurią nuotrauka arba gimsta, arba miršta“, rašo Algimantas Kezys įžangoje. Knygoje daug tikrai stulbinančių pamatymų. Galvoji, ar čia montažas, ar stipriai retušuota, o fotografas juokiasi, tikrovėje „pama-

tes“ atsitiktinai susiliečiančias linijas ir šešelius. Kezys geriau už kitus moka trimatį pasaulį paversti dvimačiu, vertikalias linijas — horizontaliomis. „Savo nuotraukose nieko nebendau įrodinėti, nieko nereklamuoti, tik dalinuosi džiaugsmu, kad atradau grožio spindulį kurioje nors žemės kerteleje“. Tiek gelės žiedai, prasiskleidusiu kemsyne, tiek apoteozinėmis architektūros kompozicijomis Kezys teigia absoliutų grožį, kuris yra gyvenimo prasmė.

• Algimantas Kezys. RETROSPEKTIVA. Vilnius: Ethnos ir Čikaga: „Galerija“, 1995. Anglų ir lietuvių kalbomis. Redaktorė — Giedrė Baurėnienė. Tiražas — 2,000 egzempliorių. Spaudė „Vilties“ spaustuviė Vilniuje. 327 puslapiai. Kaina nenurodyta.

Nauji užmojai Danguolės Jurgutienės kūryboje

ilininės Danguolės Šeputaitės Jurgutienės meno paroda vyko Toronte, Anapilio meno galerijoje gegužės 27-28 dienomis. Įstatyta trisdešimt vienas kūrinys iš „Atspindėjimų“, „Žvaigždėta naktis“ ir „Odisejos“ ciklų. Paveikslai — mišrios technikos, akrilikos ant drobės arba popieriaus, kartais su koliažo elemen-

tais. Ją taip apibūdina G. Merkevičius. „Dailininkė tapo kombinuota technika, daugiausia naudodama akrilinius dažus, sukurdamą ypatingai stiprų judėjimo ir sąlyčio su gamta įspūdį. Šioje parodoje Danguolė eksponavo ir seriją naujausių savo kūrinių, pavadintų Odisejos vardu. Darbai kupini gilaus sim-

bolizmo, žmogaus egzistavimo prasmės ir žmogaus santykio su gamta ieškojimo. Mėnulio, prasiskleidžiančios aušros ir kovos su tamsa įvaizdžiai uždega vaizduotę ir verčia įsigilinti į kūrinių esmę“.

Šiuo metu dailininkė dalyvauja dviejose parodose: viena prie Detroit'o — Somerset Collection, o antroji — Battle Creek Art Center.

Somerset Collection patalpose įstatyti paveikslai ryšium su 1994 metų gale išleista meno knyga: C.

Šiaurys Narbutas

VAIKŠTINĖJANTIS SKUTIMOSI PEILIUKAS

Svajojau susitikti su Aušrine, Balio Sruogos dukraite, Bronx kalėjime, gal nufotografuoti šalia kraupių grotų, ar randuoto vyro kvadratinio veidu. Ji ten dirba.

— O gal aš tave nufotografuosiu už grotų? — juokavo ji.

— Gerai, — nesutrikau, tačiau mano efektingi planai sužlugo. Į kalėjimą neįleido. Bet niekas negalėjo uždrausti susitikti su Aušrine kitur.

— Kaip aš tave pažinsiu? Koks tu? Tamsus, šviesus, aukštas?

— Laikysiu rankoje lietuvišką laikraštį. Arba skaitysiu.

Pažinau ją. Prieš penketą metų matėmės roko grupės iš Šiaulių „Bix“ koncerte šiukšliname Rytiniame Village.

— Kažkada buvai tamsi. Juoda striukė, punk imidžas. O grojai reggae?

— Fraėjau visus etapus.

Mes kalbėjome Washington skvere. Jai negalėjau sakyti „jūs“. Nors bandžiau.

— Ar Balys Sruoga buvo svarbus tavo gyvenime?

— Lietuvoje važiauvau taksi.

Kai vairuotojai pasakiau kas esu, jis sustabdė taksi, išbūčiavo mano rankas — „Sruoga mano mėgiamausias rašytojas, jei jūs Sruogos anūkė, jokių būdu neimsiu pinigų, nuvešiu kur tik norite“... apsilankiau Sruogos muziejuje.

Tris metus Dievų mišką verčiau į anglų kalbą. Šiulių keliems New York'o redaktoriams. Jie paprastai atremdavo, — „kai išleisi, atnešk į mūsų biblioteką“. „Vaga“ kažkada man pažadėjo išleisti. Ar dar yra „Vaga“?

Pagalvojau, kad Lietuva per tuos kelis metus stipriai pasikeitė, bet nieko nepasakiau. Gal kol ji ten nukaks vėl pasikeis? Ir ne visur reikės kysčių.

— Kas tavo tėvai?

— Mano tėvas — neurochirurgas. Motiutė, kaip ir Lietuvoje, profesoriavo universitete. Mes gerai gyvenome. Tik iš pradžių buvo sunku. Gyvenome Texas, priemiestyje. Kai ištekėjau, įsikūriau Arizonoje, vėliau Wisconsin'e. Į New York'ą atvykau prieš šešiolika metų.

— Kodėl į New York'ą?

— Čikagoje neradau moters būgnininkės.

— Kaip vadinosi jūsų grupė?

— Maždaug „Vaikštinėjantis skutimosi peiliukas“. Tai jamai — idioma, kurią sunku išversti.

— Kūrei dainas?

— Visos moterys turėjo rašyti, groti ir dainuoti.

— Apie ką dainavote?

— Dažniausiai apie moteris, moterų gyvenimą, pavyzdžiui, New Yorke.

— O koks moterų gyvenimas New York'e?

— Labai sunkus. Jei augini vaiką, sieki karjeros, uždirbi pinigų ir dar nori turėti savo gyvenimą. Dvidešimt keturias valandas septynias dienas per savaitę. Kai augini vaiką New York'e, turi jam ką nors duoti. Gamtos čia nėra, bet turime geriausius mokyklas. Gyvename su dukra dviese. Ji kasdien šoka baletu studijoje po keturias valandas. Jei pavyks New York'e, tai pavyks visame pasaulyje.

— Kodėl tavo pavardė Byla?

— Mano tėvas buvo Bylaitis. Sutrupino į Bylą. Šiuo metu aš neįsteikėjusi, tad esu Byla. Visuomet pasirinkdavau vyro pavardę, bet nusibodo.

— Kiek kartų tai įvyko?

Ji tuo metu pasižiūrėjo į laikrodį. Ant ciferblato skaičiai buvo sumaišyti. Vietoj septynių parašyta dvylika ir panašiai. Mes šiek tiek pajuokavome apie jos laikrodį, ji neskaudžiai man įgėlė ir pagaliau prisipažino:

— Kažkodėl kalėjimo tema dažnai lydi mane. Nuo Dievų miško vertimo... dėščiau Čikagoje juodiems, Arizonoje dirbau su indėnais, vieną tamsiaodį berniuką įsisūnijau... vėliau mes, moterys, grojome juodųjų vyrų iš salų muziką, o dabar dirbu kalėjime Bronx'e, kur visai nėra baltųjų, vieni juodi ir ispanai, keli rusai...

Juodieji dažnai atveda man ruselius ir sako, — „hei, čia tavo namišiai, pasiimk juos“, o aš atkeru, — „ne, čia ne mano namišiai, išveskite juos...“

— Ar tavo darbas puojingas?

— Aš turiu savo sargą. Jis beveik visuomet būna su manimi.

— Ar įvyksta incidentų?

— Ne, gimnazijoje įvyksta daug dažniau. Kalėjime jie neturi ginklų. Dažniausiai neturi.

— Dar dirbi ir gimnazijoje?

— Šiuo metu turiu septynis darbus. Vyrų kalėjime, moterų kalėjime. Redaguju moterų kalinių poezijos žurnalą, vyrų kalinių poezijos žurnalą, vakarais dėstau anglų kalbą, dar vienas kursas šeštadieniais ir dar esu korporacijos, ieškančios butų ser-

Aušrine Bylaite

gantiems AIDS, prezidentė.

— Ar mokai kalinius stiliaus?

— Pradedu nuo abėcėlės. Po to stilius ir visa kita.

— Apie ką kaliniai rašo? Ar tems labai įvairios?

— Įvairios. Vieni nori kitus pamokyti. Daug meilės eilių. Geras rašytojas kalėjime gali neblogai užsidirbti, rašydamas kitiems laiškus, eilėraščius. Jie rašo apie viską — laisvę, rasizmą, apie gimtąjį Puerto Rico. Kaip jie pasiilgo savo krašto.

— Apie tavo spektaklį perskaičiau „Drauge“.

— Rasa Kazlienė sužinojo, kad aš turiu kontaktų su kaliniais. Nusiunčiau jai kelis savo žurnalus ir ji nutarė dramatuoti tuos eilėraščius. Kai sudėi du eilėraščius įseina... dialogas? Spektaklis pasisekė, rodėme Vakariame Village, bet kalėjimai neturi pinigų, todėl negalėjome nuvežti į kalėjimą ir parodyti kaliniams.

— Apie ką vaidino profesionalai?

— Dalis eilėraščių buvo apie gatvę, narkotikus, prostitutes. Trys dalys. Kalėjimas. Gatvė. Ir vidinis sielos gyvenimas... pats gyvenimas kalėjime (ji lanksčiai pakeitė temą — Š.N.) yra nenuobodus. Pavyzdžiui, mes sutarėme, kad kas antrą ketvirtadienį šiame kalėjime vyks moratoriumas prieš žiaurumą. Kas antrą ketvirtadienį jie privalo susilaikyti. Čia kalinių idėja. Administracijai patiko. Dažnai labiau

patyrę kaliniai, praleidę už grotų gal po dešimtį metų, pasakoja jauniškiams apie savo gyvenimą. Vakar vieną nuteisė kaletį 187 metus. Šiandien jis pasakojo, kaip jis jaučiasi, ką tai reiškia... labai įspūdinga. Jie kalba savo žargonu. Taigi kas antrą ketvirtadienį mūsų kalėjime — jokių supjaustymų.

— Kaip pradėjai dirbti kalėjime?

— Radau skelbimą laikraštyje. Pirmiausia dirbau su sergančiais AIDS kaliniais, taigi visi mano pirmieji mokiniai nebegyvi. Mokytojai nedaug atpildo. Tai buvo ypatingi kaliniai. Laimingieji po trejų metų išėina į laisvę, o tokiam kaliniui trejų metų bausmė lygi kalėjimui iki gyvos galvos. Taip susidomėjau šia tema. Pavyzdžiui, 35% moterų kalinių yra AIDS nešiotojos.

— Kur tu pati studijavai?

— Universitete Arizonoje. Turiu literatūros magistro laipsnį.

— Kuo tau ypatinga Lietuva?

— Žmonių santykiais, šiltumu.

New York'e šiltesnis santykiams niekas neturi laiko. Vieną kartą per mėnesį pasiklbi su draugu telefonu.

Ji parodė man nebrangią vietelę, kur galima įsigyti puikios kavos ir arbatos. Kažkur net užsirašiau gatvės vardą. Kai atsišveikinome, pagalvojau, kad jei jos nepažinočiau vis vien įveičiau Aušrinės veide lietuvišką švelnumą. Ir dar kažką nenusakomą.

Paroda: elektroniskai

Esame daug girdėję apie pasaulį rišantį elektroninės komunikacijos tinklą Internet. Štai naujovė: dabar galima aplankyti meno parodą šioje Internet elektroninėje erdvėje. Paroda randama adresu <http://student-www.uchicago.edu/users/vboguta/paroda/paroda.html>.

Parodą sudaro dvylika Eugenios Bogutienės darbų. Juos elektroniskai apipavidalino dailininkės vaikaitis Kovas Boguta. Parąsteje reikia pasakyti, kad parodos programuotojui yra keturiolika metų.

Parodos svečias atvykęs į parodos erdvę pamato paveikslų miniatiūras ir dailininkės nuotrauką. Gali iš arčiaus stebėti paveikslą, stukteldamas paveikslu nuotrauką. Paveikslų temos: natūrmortai, peizažai, abstraktai. Jų spalvos daugiausia dominuojamos žemės spalvų: ruda, žalia. Aišku, paveikslų spalvos priklausys taip pat ir nuo žiūrovo elektroninių įrangų.

Sveikiname šią pirmąją elektroninę parodą, kurioje dalyvauti galės kiekvienas Internet bangų raitelis.

Danguolė Šeputaitė-Jurgutienė

„Moon Sails“, 1994
Iš serijos „Odiseja“
Mišri technika, 30" x 22"

Dailininkės Danguolės Šeputaitės-Jurgutienės parodos atidaryme Anapilyje, Mississauga, Ontario, Kanadoje: Danguolė Jurgutienė ir parodą atidariusi dailininkė Valentina Balsienė priešais ketelį paveikslų iš Danguolės Jurgutienės „Atspindėjimų“ ciklo.

D.M.

Nuostabus Mūzos Rubackytės rečitalis

LORETA
VENCLAUSKIENĖ

Mūzos Rubackytės koncertas liepos 16 diena Jaunimo centro didžiojoje saleje, Čikagoje, tapo ypatingu įvykiu visiems — ir tiems, kurie šią lietuvių jaunosios kartos pianistę girdėjo pirmą kartą, ir tiems, kurie jos skambinimo klausėsi anksčiau, Lietuvoje. Tėvyneje publika ją pažįsta nuo septynerių metų — drąsiai, gražiai mergaitė, koncertuojanti stebėtinai brandžiai, muzikaliai ir artistiška. Sulaukusi trylikos, Mūza pradėjo laimėti pirmąsias vietas svarbiausiose tuo metu Sovietų Sąjungos teritorijoje rengtuose pianistų konkursuose: Jaunųjų atlikėjų, Tarptautinėse varžybose Tallinn'e, Kamerinio ansamblio meno, Maskvos Čaikovskio konservatorijoje. Čia, beje, ji studijavo pas žymius koncertuojančius pianistus — J. Flierą, Belą Davidovič ir M. Voskresenskį.

Tačiau turbūt nemažiau reikšmingas profesines pamokas ji gavo vaikystėje. Motina ir teta — abi subtilios muzikines kultūros pianistės-virtuozės — dažnai ir sekmingai pasirodė Lietuvoje fortepijoninio dueto koncertuose.

Žinia, ir geriausia kūrybinė aplinka talento nesukuria. Tačiau iš prigimties suteiktam ji padeda subręsti ir tobulėti. O pianistė Mūza Rubackytė muzikiniais sugebėjimais buvo ypač dosniai apdovanota. Pasirodymas Liszt'o Bartok'o vardu vadinamame renginyje, Tarptautiniame pianistų konkurse Budapešte, įvykusiame 1981 metais, buvo vienbalsiai įvertintas pirmąja premija. Atrodo, kad pianistei tada turėjo atsisiekti platesnės perspektyvos, galimybės įsijungti į pasaulio koncertinio gyvenimo ratą. Tačiau tai įvyko vėliau, kai sovietiniams suvaržymams atslūgus, 1989 metais Mūza Rubackytė nutarė apsigyventi Paryžiuje. Tais pačiais metais ji dalyvavo prestižiniame tarptautiniame pianistų konkurse „Les Grands Maitres Français“ ir vėl laimėjo Grand Prix. Dabar pasipylė pakvietimai koncertuoti daugybėje Prancūzijos, Vokietijos, Olandijos ir kt. miestuose, su milžinišku pasisekimu ji vėl skambino St. Peterburge ir Maskvoje, Rusijoje, o štai šių metų vasarą atvyko į JAV dalyvauti stambiausio Newport, RI ir East Hampton, N.Y. festivaluose.

Ta proga pasinaudojus, „Margučio“ radijo laidos Čikagoje vadovo Petro Petručio dėka, liepos 16 dieną buvo surengtas Mūzos Rubackytės koncertas lietuviams Čikagoje. Fatirti išpūdziai pranoko visus lūkesčius. Virtuoziniai Mūzos Rubackytės sugebėjimai — Vladimiro Horovitz'o lygio technika! — stulbino ir išverme, ir

Mūza Rubackytė skambina „Margučio“ surengtame jos rečitalyje šių metų liepos 16 dieną Jaunimo centre, Čikagoje.

Jono Tamuličiaus nuotrauka

visapusiškumu. Subrendęs pianistės talentas pasižymėjo ir kitais privalumais — ypatingu muzikalumu ir savitais būdais pasireiškiančia dvasios energija (talentas, intelektas, vaizduotė?), kurios dėka daugelis atliekamo kūrinio momentų tarsi atgydavo savotiškų pojūčių „tikroviškumą“. Gal todėl, kad bet kuris muzikinio audinio fragmentas buvo suvokiamas ir pateiktas kaip visapaimančio melodizingumo spektras. Net, atrodytų, grynai virtuozinių figūrų virtinėje buvo pastebima tokio dainingumo įtaka — kaip esminis kūrinio formos pamatas interpretacijai plačiaja šios savokos prasme.

Toks skambinimo stilius buvo labai artimas koncerto programoje parinktos muzikos stiliui. Girdėjome būdingiausius gramatinio romantizmo krypties kūrinius: žymiausio jos atstovo fortepijoninėje literatūroje, Franz Liszt'o originalią muziką ir transkripcijas kitų, jo pasirinktų kompozitorių romantikų veikalų temomis. Jų fone, į koncertą įtraukti keli M.K. Čiurlionio kūriniai — lakoniškasis lietuviškas panašios stilištosios variantas — pasirodė ir originalūs, ir artimi mūsų klausai.

Transkripcija — muzikos kūrinio pritaikymas kitokiame atlikimui, negu parašytas, laisvai traktuojant originalo tekstą ir dažnai

žymiai nuo jo nutolstant — apskritai populiari romantizmo epochoje, buvo ypač talentingai panaudota Franz Liszt'o kompozicijose. Rubackytės programoje, pagal Franz Liszt'o transkripcijas, buvo paskambintos penkios Franz Schubert'o dainos: „Kur?“, „Jaunoji vienuolė“, „Margarita prie ratelio“, „Miestas“ ir „Girių karalius“.

Šios dainos (pagrįstai vadinamos vokalo šedevrais), įvilkto ir kitą, instrumentinį, rūbą, žavesio neprarado. Pianistai dažniausiai mėgsta šių dainų melodijas tarsi panardinti į suaktyvintos fortepijoninės partijos bangas, vokales temas pateikiant kaip spalvingas vizijas instrumentiškai išplėstame kontekste. Mūza Rubackytė, priešingai, skambino Schubert'o-Liszt'o dainas, lyg sąmoningai pabrėždama abiejų — vokalo ir instrumentinio — pradų skirtumą. Melodijos buvo „išdainuotos“, palydint jas ne mažiau išraiškingu (virtuozistiškai sodriai dramatiškuoju Liszt'o stiliaus) akompanimentu. Tokio pobūdžio interpretacijoje slypi banalumo pavojus. Bet ne Rubackytės skambinime — jai atliekant, dainos nuskambėjo subtiliai ir tikroviškai, muzikaliai ir dramatiškai.

Po to atliktas „Pragariškasis valsas“ („Prisiminimai apie Robertą Velnį“) labiau linko į virtuozistiką — puiki oktavų tech-

nika! — baladė, negu į koki nors sarkastišką „Mefisto“ teatrą... Nes ir Liszt'o taip buvo sumanyta toji spalvinga, apibendrintos programos muzika.

Antroje koncerto dalyje pianistė paskambino keletą M.K. Čiurlionio kūrinių ir šeši Niccolò Paganini-Franz Liszt'o Didžiųjų etiudus. Jų atlikimas sukėlė visuotines ovacijas. Prie šios temos sugrįšime, bet prieš tai negalima nepaminėti Rubackytės atlikto Menueto iš M.K. Čiurlionio Styginių kvarteto, kurį fortepijonui pritaikė pati pianistė. (Viso Styginių 3-ų dalių kvarteto transkripcija ji yra įrašiusi į CD.)

Nežinau, ar Mūza Rubackytė kuria — ir kaip — originalias kompozicijas, tačiau Menueto transkripcija padvelkė tarsi praieities elegancija, styginių tembrų melodikoje subtilumu. Bet svarbiausia — pats šio kūrinio atsiradimo faktas byloja apie pianistės dvasinę kultūrą, pasireiškiančią pagarba lietuvių muzikos praeičiai ir pastangomis įvairiausiais būdais jos atstovą, įžymų M.K. Čiurlionį, išgarrinti. Apskritai, Mūza Rubackytė Čiurlionio kūrinius fortepijonui paskambino įdomiai, keturių spalvingų miniatiūrų sekoje vyravo lyrinė muzikos spalva.

Tačiau, manau, labiausiai daugelio girdėjusių atmintyje išliks Mūzos Rubackytės paskambinti Paganini-Liszt'o šeši Didieji etiudai. Apie smuikininko Paganini ir pianisto Liszt'o muzikinį meistriskumą praeityje sklido legendos. Ir štai šios legendos tarsi atgijo nepaprasto Mūzos Rubackytės virtuozizmo ir kūrybinės fantazijos dėka! Lyrinx studijoje, Prancūzijoje, pianistė šiuo metu ruošia Liszt'o Etiudų CD plokštelę. Jei tas polėkis ir tas meistriskumas, su kuriuo ji skambino Čikagoje, bus pakartoti — tikėtinai, kad Mūza Rubackytė bus įtraukta bent į Liszt'o muziką atliekančių pasaulio geriausių pianistų tarpą.

Mūzos Rubackytės repertuare yra daugiau, negu 30 skirtingų koncertinių programų. Jei užsiimezė ryšiai nenutrūks (tarp kitko Mūza yra Lietuvių Bendruomenės Prancūzijoje vicepirmininkė), gal ir dažniau išgirsime ją skambinant Čikagoje. Tik gaila, kad tokio aukšto lygio pianistei teko groti senai, išsidėvėjusiu instrumentu. Herkulio Strolis dėka, jis buvo gerai suderintas, o Mūzos Rubackytės talento vedini, klausėmės to, ką įsivaizdavome girdi. Ir vis dėlto, reikėtų pagalvoti, kaip įsigyti solo koncertams tinkamesnį fortepijoną. Vardan mūsų pačių kultūrinio lygmens išlikimo.

Laiko raukšlės ir visatos sėklos

(Atkelta iš 1 psl.)

bendradarbių talka šį faktą paskelbė 1992 metų balandžio mėnesį Washington'e, „American Physical Society“ susirinkime.

Mokslininkų pasauly kilo didžiulis susidomėjimas. Genialusis astrofizikas profesorius Stephen Hawking, ilgą laiką nepripažinęs Big Bang teorijos, pavadino šį atradimą svarbiausiu šiame šimtametyje. George Smoot ir jo bendradarbiai buvo apsupti reporterių ir žurnalistų. Ištas dienas juos begaliniais klausimais bombardavo radijo ir televizijos komentatoriai: kokie dydžio buvo tos pirminės struktūros, iš kurių išsivystė dabartinės galaktikos? Kokia šio atradimo svarba?

Autorius rašo, kad tie klausimai buvo sunkiausi, nes, anot jo, kosmologija yra santaka fizikos, metafizikos ir filosofijos. Kada klausimas liečia žmonijos egzistenciją, ribos tarp šių mokslų susilieja. Žvilgsnis į pirminį kosmosą, „vos tik“ 300,000 metų po Didžiojo sprogo, yra, jei esi religingas, tartum žvilgsnis į

VASAROS NAKTIS RAMUNĖLIŠKĖJ

(Tėviškos papartynų prisiminimai)

Temsta,
Vakaras uždaro vartus,
Kad naktis neprašytų
Nakvynės —
Ir uždega žiburi
Medžių viršūnėse —

Naktis ant kalvos
Laukia vidunakčio,
O vidunaktis
Su klajūnų vėju gauja,
Išsigandę žėruojančių
Miesto akių —
Žibančių nepasitikejimo
Ugnimi —
Suguža šešėlių ūksmėn —

Apuokas — girios panaktinis —
Šūkauja valandas —
Lapės palieka olas,
Laukinės pelės urvus —

Papartyne pilnatis šoka
Medžiotojo šoki —
Ramunėliškėse
Dvelkia vasaros kvapas,
Ir smalsūs sliekai
Išdrįsta palikti guolį —
Iš po gelėto kilimo
Iškėlę galvas stebisi:
Ant skroblo galvos
Plazda pilnaties pakabintas
Nakties rūbas
Pilnas žvaigždėtų sagų —

Ant pievos guli
Nuogutėlidė naktis —
Net pavėlavęs vidunaktis
Nukaitęs užmerkia akis:
Taip maga šviesi pagunda
Juodkasę naktį —
(Lyg Eglė Žalčių Karaliene)
Pagauti mėnulio tinklais
I glėbį —

Užkimž ir pavargę
Vėjai atsigula poilsui
I kvapnius čiobrelų patalus,
Užsidengę dangaus paklode,
Kol baltų beržų sapnų
Suskaldo
Gaidžio išsigandęs
Riksmas —

Pašiliais ir laukais —
Lyg ankstyva melžėja —
Užmiegotom, raudonom akim
Skuba aušra
Su rasos kibirais —
Mėnesienos palieta pienu
Ji supila į Rekyvos pelkių
Pilkus puodukus —

Naktis išgeria ryto rūką
Ir nualpsta Pikmiškių
Miško tankmėj —

ZODIAKO LOPŠINĖ

I žėruojantį
Dangaus orakulą dairausi,
O naktis, tamsa alsuodama,
Sukužda man į ausi: —
— Žiūrėk — suspindusiuos
Naktovidžio languos
Likimo akys —
Kaip žvaigždėtos gėlės:
Žydi Ovidijaus ir Dantės vėlės
Sidabro aikštėms ateis
Tave jos pasitiks —
(Tamsa alsuodama
Vis kužda man naktis —)

— Tave — čia žemėje
Patvinusią, neramią upę
Slaptiingai saugoja — ženklai —
Žvaigždynų šaknimis apsupe
Ir amžinųjų debesų
Snieguoti patalai
Sulauks ir tavo
Atiduotos žemei duoklės,
Kurį eilėm skandavo
Žemėje Sofoklis —

Aš skliautui degančiam sakau:
— Esu liepsnos drugys
Su degančių minčių sparnais,
Iš žemės lygumų
Tamsiųjų pakilau —
Ir nuo viršinių žėrinčių visatos
Staiga aš apakau: —
Zodiako tinklais mėlynais
Supančiotas žemiškam klonyje —
Giedu žvaigždėtą simfoniją
Amžių sudegusių stygomis —

Mano dainų ežeruos tyvuliuos
Žiburėtos likimo lopšinės —
Aš pagautas Zodiako tinkluos
Mėlynuos, amžinuos
Giedu dangišką šviesą
Pažinęs —

Po „Margučio“ surengto Mūzos Rubackytės koncerto: (iš kairės) Leonas Narbutis, Alvydas Vasaitis, Mūza Rubackytė, „Margučio“ vedėjas Petras Petraitis.

Jono Tamuličiaus nuotrauka

Dievą. Big Bang — atradimų faktais pagrįstas paaiškinimas, kaip gimė visata, tačiau pats pagrindinis klausimas, kas ją pagimdė, jau pereina į teologijos sritį. Ši fantastiška įdomi knyga nėra lengvas pasiskaitymas. Tačiau kiekvienas, kuris, žvelgdamas į žvaigždėto dangaus beribę, klausia — kas? kaip? kodėl? — čia ras įdomius atsakymus.

Wrinkles in Time iliustruota garsiųjų astronomų bei fizikų

fotografijomis, brėžiniais, nuotraukomis. Viena iš jų — COBE satelito instrumentų padarytas dangaus „žemėlapis“. Jis atrodo kaip didžiulis kiaušinis, išmargintas laiko raukšlių dėmėmis. Visatos gimimo margutis? Ne veltui žmoniją nuo seniausios proistorės intriguavo kiaušinis — tobulos formos, gyvybės ir tapimo simbolis.

Šios ypatingos knygos pabaigoje autorius cituoja Princeton universiteto fiziką Freeman Dy-

son: „Kuo daugiau tyrinėju kosmosą, jo detales ir architektūrą, tuo daugiau randu įrodymų, kad kosmosas turėjo žinotį, jog ateina — žmogus“.

Skaitytojai, kuris tiki, kad gamta, kiekviena gyvybė ir kiekvienas gyvenimas turi tikslą ir prasmę, Wrinkles in Time pritaria.

• George Smoot and Keay Davidson. WRINKLES IN TIME. Avon Books, 1994.

Herojiška mirtis

VIKTORAS RIMŠELIS

Atsiųsta iš Lietuvos paminėti knyga *Mirtis atėjo iš Muravos*. Šios knygos redaktorius Alvydas Dargis, sudarytojas Č. Spirgevičius, dailininkė Z. Šimėnienė, išleido „Vasario“ koncerno Europos leidykla Kaune 1992 metais. Knyga vidutinio formato su smulkiu rašyba, 160 puslapių.

Knygos 85 puslapiai skirti Elenos Spirgevičiūtės dienoraščiui, kurį ji pradėjo rašyti 1940 m. spalio 12 d. ir tęsė iki 1942 m. birželio 11 dienos. Elenutė gimė 1924 m. gruodžio 23 d. Taigi šešiolikmetė gimnazistė kasdien aprašo savo gyvenimą namie ir mokykloje. Tame dienoraštyje nieko ypatingo nėra, bet, ji skaitant, atrandi, kad ta mergaitė yra Dievo Dvasios globoje. Jos religingumas yra nepaprastas. Kiekvienas darbelis atliekamas Dievo akivaizdoje. Susidaro įspūdis, kad ji dieviška dvasia kvėpuoja. 1940 m. spalio 31 d., ketvirtadienį, ji rašo: „Nuėjau Mišioms ir prie Komunijos. Jaučiausi be galo laiminga, kad galu prieiti prie dieviško stalo ir dieną pradėti su Jėzumi. Komuniją paaugėjau už tėvelius. Bažnyčioje stovėjo karsatas. Aš noriu būti dora, gera; tokiu būdu galima tik per maldą ir Sakramentus. Iš mokytojos sužinojau, kad rytą bus darbo diena, o juk tai tiktų Šventųjų. Tada, Dieve, kada grįš tos d. nos, kada mes laisvai švėsime savo šventes? Ką padarysi, reikės mokyti, tik eisiu Mišioms ir Komunijos. Fizikos nebuvo, todėl atėjo inspektorius. Jis šią savaitę pasakė drausmės ir gero mokytojos konkursą tarp klasių. Mes buvome labai drausmingi, ir mokytojai įrašė „labai gerai“. Pradžioje visi geri, bet pažiūrėsim, kas iki galo išsės. Kriminalinė policija suėmė mokinį iš 8-a kl. Sako, kad žada iš tos klasės išvesti visus berniukus. Apie 9 val. nuėjau gulti. Laimė randa žmogus tik Dievui. Pasiekti dorą ir teisingumą galima tik per maldą ir Sakramentus – iš Ateities, 1929 m.“

1940 m. lapkričio 13 d. rašo: „Buvau prie Komunijos ir Šv. Mišioms. Komuniją ir maldas paaugėjau už tetą Stasę. Pasimeldžiau už savo drauges: Narcizą, Vandą G., Vandą P., nors ji jau dabar ne mano draugė, ir už Nelę Nedzvingaitę.“ 1940 m. lapkričio 14 d. rašo: „Padariau muzikos ir geometrijos špagalkų. Gal taip negalima, kasdien einant Komunijos, bet kad kitaip neišsina.“ Lapkričio 18 d. rašo: „Prieš užmigdamas aš stengiuosi turėti visuomet geras mintis, nes nuo to pareina mergaitės grožis, gerumas. Aš nesu gražuolė, bet nenusimenu, nes laimė yra tik Kristuje, kas myli Jį, tas ir negražus laimingas.“

Elenutės dienoraštis rašytas pirmosios sovietinės ir nacių vokiškosios okupacijos metais. Todėl dienoraštis yra įdomus ir tuo, kad pajunti iš jo, koks buvo žmonių gyvenimas tuo metu. Dienoraščio lapeliai pilni artimo meilės, patarimų jaunoms mergaitėms. Elenutė jaučia, kad ji daug kuo skiriasi nuo kitų mergaičių. 1942 m. balandžio 29 d. ji rašo: „Gyvenimas – tikrovė. Aš pradėdau po truputį jį pažinti. Susidariau savo pažiūras, formuojasi mano charakteris, be to, esu nepalyginamai drąsesnė ir taktiškesnė. Vis dėlto aš skiriuosi nuo kitų mergaičių, tik nenumaukau kuo – ar blogumu, ar gerumu. Juk visa savo esybę trokštu būti gera, mylėti Dievą ir tėvus. Dievas mano gyvenimas. Myliu Tave, Dieve, o neapleisk Tu mane. Tėvai – mano artimiausi, kokie tik pasaulyje gali būti, draugai, užtarėjai, sargai. Jėzau, atsižvelk į jų triušą, pastangas, pasigailek jų, atiteisk jiems. Kokio laiminga aš jaučiuosi tame gražiame būrelyje, tik retkarčiais pas mus trūksta meilės šilumos.“

Savo dienoraštyje Elenutė dažnai mini troškimą būti skaisti kaip gėlė ir vis prašo tos malonės iš Kristaus ir Jo Motinos. Paskutiniame lapelyje ji sako: „Sekmadienį su Vanda buvome parke, klausėmės koncerto. Tačiau aš esu įsitikinusi, kad dviem mergaitėms vaikštinėti ir sėdėti ant suoliuko parke nelabai priimtina. Ten vaikšto žemos moralės moterys, ieškodamos vokiečių ir t.t.“ (1942 m. birželio 11 d.).

Atrodo, kad Dievas Elenutės maldas ir prašymą išlikti skaistai labai greitai priėmė. 1944 m. sausio 3 d. naktį iš Muravos miško (prie Kauno) atėjo į Kauną prie namo, kur gyveno Spirgevičių šeima, keturi apsiginklavę vyrai. Jie beldėsi prie vartelių, reikalaudami atidaryti juos ir įleisti į vidų policininkus. Tai buvo komunistiniai partizanai, pasilikę vokiečiams užimant Kauną, gal desantininkai, kurie apylinkėse naktimis siautėjo, plėšdami ir žudydami nekaltus žmones. Vienas iš jų buvo lietuvis – Alfonsas Čeponis. Jėję ir namus, jie pagrasė visus išžudyti, jei jų kas neklausys, ir pradėjo gerti ir puotauti. Išgirdusi triukšmą kitame name, Stasė Žukaitė, Elenos Spirgevičienės sesuo, atlėkė pažiūrėti, kas darosi. Norėdama kaip nors pasprukti, Stasė pasisūlė iš savo buto atnešti daugiau valgių. Išbrovėliai jos vienos neišleido. Kartu nuėjo ir vienas iš jų užpuolė. Stasės bute bandė jį įsprievartauti. Mergina atkakliai gynėsi, ir jį pasisekė išsprukti pro duris. Ji šaukdama bėgo pas kaimynus, bet užpuolikas besivydams ją dviem šūviais nušovė. Pasilikę trys plėšikai Spirgevičių bute motiną ir dukterį Elenutę tampė po visus kambarius. Pasipriešinimas moterims reikė mirtį. Jie liepė pasiruosti mirčiai arba atsiduoti jų valiai. Jie leido apsispręsti. Tėvas ir motina klausė Elenutės, ar jie visus nužudys. Elenutė atsakė: „Ne, jų gyvenkite, bet aš mirsiu“. Ji atsisveikino su kryžiaus ženklu, peržegnojo liekančius gyventi. Ramiai ji žvelgė į savo tėvą ir motiną, kurie taip pat žiūrėjo į savo dukrelę, ant kurios jie matė šviesą lyg aureolę. Kitame kambarį jie laukė Alfonsas Čeponis. Atsitaręs duris, jis liepė Elenutę ateiti. Ši ramiai nuėjo į tą kambarį numirti. Ji pasirinko šventai numirti, verčiau nei žemėje gyventi išniekintai su pažeista sąžine. Plėšikas vienu šūviu į galvą atėmė gyvybę nekaltai mergaitė. Lietuvis nužudė šventą lietuvaitę. Ji mirė herojiška mirtimi.

Mirė ir jos žudikas Alfonsas Čeponis. Jis buvo didelis plėšikas. Prieš kelias dienas jis su savo sėbrais buvo apipilęs Kaune, Prancūzų gatvėje, sūčius, sutinkantčius Naujuosius 1944-us metus. O jį policija nušovė tais pačiais metais sausio 24 dieną Siūlių gatvėje, kurią komunistų valdžia vėliau pavadino Alfonso Čeponio gatve. Kauno šeštoji vidurinė mokykla taip pat pavadinta Alfonso Čeponio vardu. Taigi mokslo įstaiga teko žmogžudžio, plėšiko ir ištvirtėlio vardas. 1958 metais Alfonsui Čeponiui suteiktas Sovietų Sąjungos didvyrio vardas.

Argi mes dar nepatyrėme, kad Sovietų Sąjungos didvyriai yra plėšikai, žmogžudžiai, vagys, melagiai, moterų išprievartautojai, neapykantos skleidėjai? Jie yra paties šėtono tarnai. Ir tie, kurie juos didvyriais skelbia, yra tokie patys. Todėl jie vieni kitus didvyriais ir skelbia. O kaip mes pavadinsime Elenutę, kuri mirė herojiška mirtimi? Jai neužtenka herojės vardo. Jai tinka Dievo šventosios vardas.

1950 metais popiežius Pijus XII Maria Goretti paskelbė šventąja. Gindamas nuo išprievartavimo, 12 metų mergaitė mirė kankinės mirtimi. Ji buvo pamaldi mergaitė, bet dar neturėjo progos tokiame amžiuje parodyti Dievo ir artimo meilės dorybių, kurias pavadintume herojiškomis. O jau po jos mirties, po 48 metų ji paskelbta šventąja. Jos motina buvo dar gyva ir dalyvavo kanonizacijos iškilmėse.

Elenutės pamaldumo, pavyzdžio, šventumo ir viso elgesio gyvenimas yra daug vaizdingesnis už Maria Goretti gyvenimą, apie kurį mažai ką galima pasakyti. Bet Elenutės beatifikacijos procesas dar nepradėtas po 50 metų. Gal ir teisingai apie mus kiti sako, kad lietuviai yra visur atsilikę 50 metų. Jeigu taip viskas būtų įvykę Italijoje ar Lenkijoje, tai tokia mergaitė mes šiandien vadintume šventąja kankine.

Popiežius Jonas Paulius II mūsų tautai yra labai prielankus. Traigi labai svarbu kuo greičiau pradėti Elenutės beatifikacijos bylos procesą. Šiam reikalui knygelė *Mirtis atėjo iš Muravos* netinka. Visą reikalą sujaukia komunistų prokurorų ir advokatų ginčai bei tyrinėjimai apie savo „didvyrius“. Beveik trečdalis knygelėje paimta iš komunistų spaudos, kur keliama visokios abejonės. Daug yra nereikalingų pakartojimų. O kai raštas labai suglaustas ir smulkus, kai dar lapai skaitant byra, tai žiūrėti, kiek puslapių liko skaityti. Reikia daugiau rimtos medžiagos ir liudytojų, kad skaitytojas pajustų, jog tos dvi moterys – Elenutė ir Stasė Žukaitė yra mirusios garbinga kankinių mirtimi, kokia Dievas ir Bažnyčia visais laikais yra pašventusi.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

nos. Savaitė bus užbaigta muzikos ir dailiojo žodžio vakaru. Norintieji studijų savaitėje dalyvauti, prašomi registruotis ir kambarių reikalais skambinti šiais telefonais: Čikagoje – Viktorui Naudžiui (312-275-4222) arba Detroito – Marytei Petru lienei (313-953-9182).

Santaros-Šviesos suvažiavimas

Santaros-Šviesos federacijos 42-asis suvažiavimas (II dalis; I – vykusį Lietuvoje) įvyks šių metų rugsėjo 7-10 dienomis Camp Ronoro, Waterliet, Michigano. Vietovė yra apie 100 mylių nuo Čikagos ir 175 mylių nuo Detroito, gražioje, medžiais apaugusioje 300 akrų aplinkoje.

Siemtinio suvažiavimo programoje dalyvauti yra pakviesti: Vainis Aleksa, Valdas Aušra, Virginijus Gasiliūnas, Ilona Gražytė-Maziliauskienė, Kestutis Keblys, Ichokas Meras, Algis Mickūnas, Liūtas Mockūnas, Kostas Ostrauskas, Zenonas Rekašius, Bronys Savukynas, Aldona Stempūzė, Rūta Salikienė, Giedrius Subačius, Rimvydas Šilbajoris, Antanas Šileika, Aleksandras Štomas, Vytautas Žalys.

Dalyviai prašomi prisidėti 25 dolerių auka, nes Federacija neturi kitų pajamų šaltinių

Naujos knygos

• Peter Iron Jokubka, AMERICAN NATIONALITY AND THE A.N.O. Second edition. Hanover, MA: The Christopher Publishing House, 1994. Leidejų adresas: The Christopher Publishing House, 24 Rockland Street, Hanover, MA 02339. Apimtis: xxvi + 930 puslapių. Kaina: 19.95 dolerių.

Skaitydami dienos žinias laikraščiuose, žiūrėdami pasaulyje vykstančių baissenų televizijos ekrane, dažnai pagalvojame: ar nebūtų galima pasauliui kitaip susitvarkyti, kad žmonės gyvenitų ramiai ir taikoje su savo kaimynais? Dažnai tokios mintys plečiamos pasikalbėjimuose su artimaisiais, tačiau retas ima plunksną rankon ir savo mintis rašo ant popieriaus lakšto. Petras Ironis Jokubka yra vienas iš tų, kuris savo svajones perkelia ant popieriaus. Turbūt daugelio metų apmąstymai yra šioji knyga, kurią galima priimti kaip autoriaus politinių svarstymų dienoraštį. Knyga prisistato save kaip politinių mokslų traktatą ar gal programą politinei partijai, tačiau, to rimtai nereikėtų priimti. Tai yra asmeninis autoriaus dokumentas, kuriame matome, kaip jis reaguoja į pasaulio bėdas ir nelaimes. Juk ir Machiavelli „Princa“ beskaitydami, daugiau sužinome apie patį autorių ir Renesanso laikų Italiją, negu apie kokias nors amžinas politinių sistemų ypatybes. Panašiai ir pas Jokubką: jam giliai palikęs atmintyje isibrežęs įvykis Vokietijoje – jis yra tikras, kad amerikietis kareivis paėmė pabėgėlės našlės vienintelį turtą – sidabrinis stalo įrankius (p. 601). Tokie, ar asmeniški išgyvenimai, ar artimų žmonių pasakojimai yra patys gyviausi ir įdomiausi.

Abstrakcijos autorių žavi ir suvedžioja: pavyzdžiui, autorius susižavi pasaulio padalijimu į didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiaušiai: toliau mintis vystoma: „When there are differences between two states and both are in the influence zone of the same power, for example, the Soviet Union, the problems are easily solved. The Soviet Union would just give the orders and everything would be decided peacefully. There are many examples of this. After World War I, an aggressive Polish government ordered its military forces to occupy Vilnius, the capital of Lithuania. After World War II, the Soviet Union occupied all of Eastern Europe, and it made big territorial changes: Vilnius with its surrounding neighborhoods was returned to Lithuania; part of didžiųjų valstybių įtakos sferas. Didieji savo įtakos sferose daryti tų tvarką. Ir tada skaitytojai plaukai šiauš